

A Médiatanács 1270/2013. (VII.24.) számú végzésének kivonata

A tényállás:

Az Echo Televízió 2010. január 4-én 21 óra 30 perces kezdettel sugárzott „Világ-panoráma” című műsorszámát több mint 22 percre nyúló szerkesztői jegyzet volt, amelyet időnként képi illusztrációk, illetve zenei betétek „színesítettek”. A program a magyarság politikai helyzetével és jövőjével foglalkozott. A jegyzet szerzője és előadója - Szaniszló Ferenc - a monológja során több ízben olyan kijelentéseket tett a hazánkkal szomszédos országokkal kapcsolatban, így Ukrajnával, Romániával, Szerbiával és Szlovákiával összefüggésben, továbbá Izraellel szemben, amelyek vonatkozásában felmerült az, hogy az elhangzottak alkalmasak lehetnek a nemzetekkel szembeni gyűlölet keltésére.

A műsorszám problematikus mondatai az alábbiak voltak:

„Pedig az EU és a NATO valójában a száz évvel ezelőtti antant, euroatlanti, euroantanti reinkarnációja, vagyis ellenségeinkké, akik szétszabdalták a magyarságot Trianonban. Az euroantant pedig pánszláv és románpartí magyarellenes szövetség, amelynek időközben mi is tagjává esedtünk. Sokat nyertünk vele, életünk rosszabbodott, szövetségeseink magyarellenessége hatványozódott, még a nyomorult Ukrajna is magyarellenes nyelvtörvényre vetemedett. Csak az ukrainai oroszok fellépésének köszönhető, hogy a magyar és orosz ellenes nyelvtörvényre odafigyelt a világ.”

„Szlovákia, még a cseheknek sem kellett, noha Trianonban a magyar felföldet, Felvidéket a csehek kapták, de hát a csehek is szégyellik a szlovák rokonságot.”

„A másik baja a bratislavai öntudatnak, hogy – Ön sem tudja Kedves Néző, de Ők sem – mi az, hogy szlovák történelem. Frappáns SMS-üzenetben bőven elfér.”

„Ma már az olasz külvárosokban mind több az őslakos olasz-román-oláh. Románia, ahogy Szerbia északabbra, nyugatabbra vonul, jó balkáni pásztor módjára, ahol kövérebbek a legelők. Kolompaszóra, ha egy helyütt lelegettek mindent, jöhet a következő őshaza.”

„Mi a lengyelekkel annyira összenőttünk, hogy Simon Perez izraeli elnök együtt emlegetett minket, mint két olyan országot, amelyet Izrael felvásárolhatna, nana. Ez már gáz, nem Zyklon-B, csak szlovák földgáz.”

A Médiatanács döntése:

A Médiatanács az Echo Hungária TV Zrt. Echo TV csatornája által 2010. január 4-én 21 óra 30 perctől sugárzott „Világ-panoráma” című műsorszámmal kapcsolatban - a gyűlöletkeltés tilalmára vonatkozó törvényi rendelkezés vélelmezett megsértése tárgyában - hivatalból indított megismételt eljárását megszüntetette.

A Médiatanács döntésének indokai:

Az ORTT 633/2010. (IV.7.) számú határozatában megállapította, hogy a Médiaszolgáltató az Echo TV csatornán 2010. január 4-én 21 óra 30 perctől sugárzott „Világ-panoráma” című műsorszámmal megsértette Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezést. A törvénysértés miatt az ORTT az Rttv. 112. § (1) bekezdés c) pontja alapján 120 percre felfüggesztette a Médiaszolgáltató műsorszolgáltatási jogosultságának gyakorlását.

A Fővárosi Törvényszék 16.K.32.030/2010/10. számú ítéletében az ORTT 633/2010. (IV.7.) számú határozatát hatályon kívül helyezte, és a Hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Az elsőfokú bíróság ítéletében – többek között – megállapította, hogy a Hatóság a tényállást ugyan kellő mértékben feltárta, azonban határozatában a feltárt tényeket meghaladó értékítéletet is

rögzített a műsorszámban ténylegesen elhangzottakon túl. A jogkövetkezmény meghatározásánál figyelembe vett, korábbi határozatok kapcsán pedig megállapította, hogy a döntésben figyelembe vett négy határozatból csak két határozat jogszerűsége állt fenn a bírósági eljárás alatt, a 1010/2009. (V.20.) számú határozat esetében pedig jogerős bírósági döntés még nem született.

Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az eljárásban a Hatóságnak a tényállást pontosan, a vizsgált műsorszám tényszerű közlésének megfelelően kell rögzíteni, és a fennálló tények alapján kell a jogkövetkezményt megállapítani.

A Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 3.Kf.649.883/2013/5. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság ítéletében rögzítette azt is, hogy a Hatóságnak az új eljárásban tételesen ismertetnie kell a jegyzet azon mondatait, amelyek megvalósítják az Rttv. 3. § (2) bekezdésének megsértését, ha azonban úgy ítéli meg, hogy a jegyzet egy-egy kijelentése önmagában nem, de annak egésze, felépítése, hangvétele valósítja meg az Rttv. alapelvi sérelmét, erre is módja van, ez esetben ezt kell levezetni. A jogkövetkezmény kapcsán pedig előadta, hogy a határozatban figyelembe vett négy jogsértés közül a másodfokú bíróság határozata meghozatalakor már egy sem maradt fenn, ezért a Médiatanácsnak az új eljárása során figyelemmel kell lennie erre a körülményre is a jogkövetkezmény alkalmazásánál. A bíróság kifejtette továbbá, hogy a Hatóságnak az új eljárása során tekintettel kell lennie arra is, hogy az Rttv. a közlemény közzétételére vonatkozó szabályt nem tartalmaz.

A gyűlöletkeltés tilalmát rögzítő, a jogsértés elkövetésének időpontjában hatályos Rttv. 3. § (2) bekezdése szerint:

„A műsorszolgáltató köteles tiszteletben tartani a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjét, tevékenysége nem sértheti az emberi jogokat, és nem lehet alkalmas a személyek, nemek, népek, nemzetek, a nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbségek, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére.”

A „gyűlöletkeltés” jogi fogalmának pontos meghatározása elengedhetetlen volt ügy eldöntéséhez. Melynek kapcsán a Médiatanács rögzítette, hogy a köznyelvi értelemben gyűlöletet az kelt, aki olyan módon teszi közzé véleményét, hogy az másokkal (valamely társadalmi csoporttal, közösséggel) szemben képes az intenzív, elsősorban érzelmi alapú elutasításnál, a pusztán ellenszenvnél vagy kritikánál jóval súlyosabb, negatív vélemény kialakítására, elmélyítésére.

A Médiatanács hivatkozott továbbá a 30/1992. (V. 26.) számú alkotmánybírósági határozatra - melyben a Btk. szövegében szereplő „gyűlöltre uszítást” a Btk.-ban szövegszerűen nem szereplő „gyűlöletkeltéssel” azonos értelműnek tekintette -, és a Magyar Nyelv Értelmező Szótárának meghatározására, mely szerint a gyűlölet az egyik legszélsőségesebb negatív, nagyfokú ellenséges indulat. Aki pedig uszít, az valamely személy, csoport, szervezet, intézkedés ellen ellenséges magatartásra, ellenséges, kárt okozó tevékenységre biztat, ingerel, lázít. A Médiatanács utalt a királyi Curia a 20. század eleji fogalom-meghatározására is.

A vizsgált tartalom (a Curia Csemegi-kódexre épülő gyakorlata szerint) „gyűlöltre izgat”, (a Btk. szempontjából) „gyűlöltre uszít”, és (az Rttv. szempontjából) „gyűlöletet kelt” akkor, ha a közlő véleménye alkalmas az adott közösséggel szembeni gyűlölet - nagyfokú ellenséges indulat - felkeltésére.

A Btk. a „közösség elleni izgatás” bűncselekményt a „közrend elleni bűncselekmények”, azon belül a „köznyugalom elleni bűncselekmények” között, az új Btk. pedig a „közösség elleni uszítás” bűncselekményt a „köznyugalom elleni bűncselekmények” között helyezte el. A védett jogi tárgy ezek esetében tehát a közrend (köznyugalom), illetve azon keresztül az izgatás által veszélybe kerülő egyéni jogok (emberi méltóság, élet, testi épség). Ezzel szemben a médiaszabályozás nem a közrendet, illetve a sértett közösség tagjainak egyéni jogait védi, hanem elsősorban a demokratikus nyilvánosságot, valamint azon keresztül a megtámadott közösségeket.

A demokratikus nyilvánosság keretei közé sok olyan vélemény is belefér, amely sokak számára nem elfogadható, vagyis a vélemény- és sajtószabadság kiterjed a sértő, akár szélsőséges álláspontok közzétételének lehetőségére is.

Ízlés vagy egyéni sérelemérzet alapján alapjog korlátozására nincs lehetőség. A szélsőséges vagy sértő véleményekkel szembeni tolerancia a demokratikus vita hatékonyabbá tételében segédkezhet. A sajtószabadság korlátozásának nem lehet indoka a szélsőséges vélemények elutasítása, hanem csak más, a sajtószabadsággal szembeni védelemre is érdemes alapvető jog vagy alkotmányos érték (Alaptörvény, I. cikk (3) bekezdés) megóvásának szándéka vezethet a jogsértés megállapítására. A szólás- vagy sajtószabadság gyakorlása nem teszi megengedetté a gyűlöletkeltő vélemények közzétételét, azaz a védelem ezen álláspontokra nem terjed ki, ezek a vélemények alkotmányos módon kizárhatók a demokratikus nyilvánosságból.

A Médiatanács a műsorszám részletes vizsgálata alapján megállapította, hogy az összeállításban elhangzott, a korábbiakban szó szerint idézett és kiemelt (az ukrán, a szlovák, a román és a szerb nemzettel, valamint Izraellel szemben tett) műsorvezetői megnyilvánulások nem voltak alkalmasak a felsorolt nemzetek iránti gyűlölet keltésére.

A gyűlöletkeltés az adott közösség(ek) ellen irányuló ellenszenv, utálat szélsőséges, erőteljes kifejezése, amely alkalmas arra, hogy másokban is ilyen érzelmeket keltsen, azaz rendkívül súlyos magatartás. A Médiatanács megállapította, hogy ilyen hatást a műsorszám tartalma - sem a kiemelt mondatok, sem a szerkesztői jegyzet egészének hangvétele, felépítése - a nézőből nem válthatott ki.

A Médiatanács emellett utal arra, hogy a sajtószabadság védi a felháborító, bántó médiatartalmakat is, tehát önmagában egy adott médiatartalom efféle jellege még nem alapozza meg a jogsértés megállapítását.

A műsorvezető Ukrajnával, Szerbiával, Romániával, Szlovákiával és Izraellel kapcsolatos kijelentései gúnyosak, dehonesztálók, az érintett nemzetek tagjai számára sérelmesek lehettek, azonban nem voltak alkalmasak mások ellenséges indulatainak, gyűlöletének felkeltésére. A közösség tagjaiban potenciálisan kialakuló egyéni sérelemérzeten túl az elhangzottak nem voltak alkalmasak arra, hogy a nyilvánított vélemény befogadóiban azt a gyűlöletet előidézze, amelynek kialakulása utóbb a közösséggel szembeni jogsértésben nyilvánulhat meg. A szerkesztői jegyzetben szereplő megnyilatkozások nem voltak olyan súlyosak, amelyek elérték volna a gyűlöletkeltés szintjét.

A Médiatanács a fentiek alapján a Médiaszolgáltató Echo TV elnevezésű médiaszolgáltatása által 2010. január 4-én 21 óra 30 perctől sugárzott „Világ-panoráma” című műsorszám vonatkozásában – az Rttv. 3. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés vélelmezett megsértése tárgyában - megindított eljárás során jogsértést nem tárt fel, ezért a Ket. 31. § (1) bekezdés j) pontja alapján az eljárást megszüntette.